

Podstawy informatyki

Katedra Telekomunikacji, EiT

dr inż. Jarosław Bułat kwant@agh.edu.pl

Plan prezentacji

- » Ankieta
- » IDE
- » Wskaźniki
- » Tablice i wskaźniki
- » Arytmetyka wskaźników
- » Napisy w tablicach char[]
- » typ String
- » Wskaźnik na strukturę
- » Rozmiar wskaźnika
- » Dynamiczne zarządzanie pamięcią (stos/sterta)

Ankieta

- » Jakie są najtrudniejsze dla Was elementy labu/wykładu (teraz, nie te które już zostały rozwiązane) przykład: wskaźniki, pętle, środowisko programistyczne, zbyt małe litery na prezentacji, etc...
- » Który zagadnienie było zbyt trudne i należy je powtórzyć/rozszerzyć (jeżeli będzie taka możliwość)
- » student(ka) najbliżej drzwi wyjściowych "organizuje" kartkę A4, wpisuje datę, temat ankiety: "najtrudniejsze elementy przedmiotu" i rozpoczyna wypełniać

IDE

- » Integrated Development Environment
- » Środowisko (program) ułatwiający programowanie:
 - edytor plików źródłowych
 - organizacja projektu (złożony program)
 - kompilacja
 - uruchomienie
 - debugowanie
- » CLion, Visual Studio, XCode, Eclipse, NetBeans IDE, Code::Blocks, Qt Creator, Visual Studio Code, VIM+konsola devCPP

IDE

- » Dedykowane dla jednego języka lub uniwersalne
 - Eclipse: Java, C/C++, Python, PHP, etc...
- » Windows only (VC) albo wieloplatformowe
- » Darmowe zazwyczaj Open Source albo Community Edition
- » Komercyjne CLion (jetbrains.com)
 - biznes: 200-100 EUR/rok + VAT
 - indywidualna: 90-50 EUR/rok
 - studencka: free
- » Proste: Atom, Visual Studio Code

IDE - edytor

- » Ułatwia pisanie kodu
- » Podpowiada nazwy zmiennych, argumenty, ...
- » Help dokumentacja bibliotek, funkcji, środowiska, ...
- » Refactoring
- » Parser informujący o błędach (+ błędy z kompilacji)
- » Koloruje składnie
- » Pomaga formatować kod (indentation)
- » Praca zespołowa git: diffy, wersje, ...
- » Debuger

IDE - Eclipse

- » Projekt: File/New/C++ Project: Executable/Hello..., Toolchains: Linux GCC
 - lab: każdy program to osobny projekt !!!
- » Kompilacja: Ctrl-b, toolbar: młoteczek
- » Uruchomienie: Ctrl-F11, toolbar: play
- » Perspektywy: C/C++, Debug, Team
- » Profile: Debug, Release
- » save (ctr-s) -> compile (ctr-b) -> run (ctr-F11)
- » Preferencje projektu
 - linkowanie libm: /lib/x86 64-linux-gnu/libm.so.6

można je lubić lub nienawidzić :-)

- » Pamięć jest ciągła
- » Pojedyncza komórka ma wielkość 8b
- » Każda komórka ma unikalny adres

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	
0x004	
0x005	
0x006	
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

- » Pamięć jest ciągła
- » Pojedyncza komórka ma wielkość 8b
- » Każda komórka ma unikalny adres
- » Zawartość komórki jest dostępna przez jej adres
- » Dostęp przez adres to jedyny sposób na poziomie sprzętowym

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	
0x004	
0x005	
0x006	
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

- » Pamięć jest ciągła
- » Pojedyncza komórka ma wielkość 8b
- » Każda komórka ma unikalny adres
- » Zawartość komórki jest dostępna przez jej adres
- » Dostęp przez adres to jedyny sposób na poziomie sprzętowym
- » Zmienna char c=48; znajduje się w jednej komórce pamięci (jej wartość)
 - program ma dostęp do niej przez nazwę albo adres
 - Nazwa zmiennej "c" istnieje tylko w programie !!!

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	
0x004	
0x005	
0x006	
0x007	
800x0	48
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

- » Zmienne o rozmiarze >1B są przechowywane w kolejnych adresach (w ciągłej przestrzeni)
- » int x = 12578329; // 0xBFEE19

	addr	value
	0x000	
	0x001	
	0x002	
	0x003	0x19
	0x004	0xEE
	0x005	0xBF
	0x006	0x00
->	0x007	
	800x0	
	0x009	
	0x00A	
	0x00B	
	0x00C	

Następny wolny adres ->

- » Zmienne o rozmiarze >1B są przechowywane w kolejnych adresach (w ciągłej przestrzeni)
- » int x = 12578329; // 0xBFEE19
- » char tab[2];
 - tab[0] = 'a';
 - tab[1] = 'b';

	addr	value
ach	0x000	
4011	0x001	
	0x002	
	0x003	0x19
	0x004	0xEE
	0x005	0xBF
	0x006	0x00
adres tab[0] ->	0x007	'a'
adres tab[1] ->	800x0	'b'
	0x009	
	0x00A	
	0x00B	
	0x00C	

quiz Pl05_mem

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

- » Wskaźnik to jest zmienna której wartością jest adres innej zmiennej (zmienna która "wskazuje" inną zmienną)
- » Wskaźnik który nie wskazuje innej zmiennej jest niezainicjalizowany

int *x; deklaracja wskaźnika do int (do typu int)

x jest typu "wskaźnik do int"

x = &y; operator & to pobranie adresu zmiennej y do x przypisuje się adres a nie jej wartość!!!

int z = *x; wyłuskanie (ang. dereference) wartości zmiennej

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	0x19
0x004	0xEE
0x005	0xBF
0x006	0x00
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	_


```
» int x = 12578329;  // 0xBFEE19
» int *y = &x;  // inicjalizacja
```

```
x = 12578329 typ: int
```

- x = 0x003 typ: wskaźnik do int
- y == 0x003 typ: wskaźnik do int
- *y == 12578329 typ: int

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	0x19
0x004	0xEE
0x005	0xBF
0x006	0x00
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

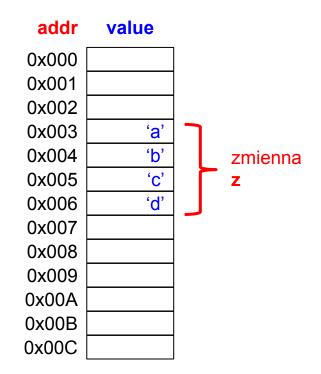
```
» int x;
```

- \Rightarrow int *y = &x;
- » char z;

```
    x = y; błąd, próba przypisania adresu do zmiennej int
    y = x; błąd, próba przypisania wartości int do adresu
    cout << *x; błąd, próba wyłuskania na zmiennej a nie na wsk.</li>
    y = &z; błąd, typy się nie zgadzają int* != char*
```



```
char x0 = 'a'; // &x0 == 0x003
\Rightarrow char x1 = 'b'; // &x1 == 0x004
\Rightarrow char x2 = 'c'; // &x2 == 0x005
\Rightarrow char x3 = 'd'; // &x3 == 0x006
 char *y = &x0; // ok
   cout << *y;
                // ok
» int z = x0; // not ok!!!
» cout << *z;  // not ok!!!</pre>
```


quiz Pl06_point1

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Wskaźniki: pobranie adresu

```
"cout" zrozumie, że typ int*
#include <iostream>
using namespace std;
                                           należy wypisać jako adres
int main() {
    int x = 4;
    int *y;
                       // pointer to int
    y = &x;
                       // address-of operator
    cout << y << endl; // 0x7fffbe6781bc
    cout << *y << endl;
```


Wskaźniki: wyłuskanie

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
     int x = 4;
     int *y;
                         // pointer to int
     v = &x;
                         // address-of operator
     *v = 6;
                         // wyłuskanie
     cout << x << endl; // 6
```

- » Operacja wyłuskania jest read/write:
 - można przeczytać wartość wskazywanej zmiennej
 - można też zmienić taką zmienną

Wskaźniki: pobranie adresu

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
    int x0 = 4;
    int x1 = 7;
    int *y;
    y = 8x0;
    cout << *v << endl;
    cout << *y << endl;
```

- » Wskaźnik jest zmienną więc można ją zmieniać :)
 - raz wskazuje na x0
 - innym razem na x1
- » Wypisuję wartości różnych zmiennych za pomocą jednego y !!!

Wskaźniki: pobranie adresu

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
    int x = 4;
    int *y0, *y1;
    y0 = &x;
    v1 = v0;
    cout << *y1 << endl; // 4
```

- » Wskaźnik jest zmienną więc mogę przypisać jej wartość (adres zmiennej x) do innego wskaźnika
 - &x jest w y0 oraz y1

Wskaźniki: zmiana wartości

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
 int x = 4;
 int *p = &x;
 cout << x << endl;
                            // 4
 cout << *p << endl;
 // *p++;
                             // error
*(p++)
 cout << x << endl;
                            // 5
```

» Wyłuskanie pozwala zmienić wartość zmiennej

quiz Pl06_point2

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Przykłady użycia wskaźników

Wskaźniki i tablice

```
char tab[]={'a','b','c','d'};
char *c;
c = tab;
                         // ok!
cout << *tab << endl;
cout << c[3] << endl;
// c = tab[0];
                         // not ok!!!
c = &tab[3];
*c = 'a';
cout << tab[3] << endl;
                              // ???
```

- » zmienna tab jest typu char*
- » tab wskazuje na pierwszy element tablicy

Tablice znaków

```
char tab[] = "Hello World!!!";

cout << tab[0] << endl; // H
cout << tab[1] << endl; // e

cout << tab << endl; // Hello World!!!
cout << sizeof(tab) << endl; // 15

char last = tab[sizeof(tab)-1];
cout << int(last) << endl; // 0 (end of line)</pre>
```

- » Tablica znaków to "napis"
- » Konwencja w języku C
- » Ostatni znak to znak końca napisu '\0'
- » Przestarzałe w C++
- » "Hello World!!!" zostanie zapisane w pamięci programu

Zmienna string

```
char *tab = "Hello World!!!";
string str = "Hello World!!!";

cout << "C: " << tab << endl;
cout << "C++:" << str << endl;

str = "My Longer Hello World!!!";
cout << "C++:" << str << endl;</pre>
```

- » Tekst w tablicach to problemy:
 - nie można zmienić długości
 - trudności z "opanowaniem"
 końca tekstu częste ataki
- » "xxxx" w kodzie źródłowym to stała napisowa
- » W C++ tekst w typie string
- » Typ string jest elastyczny i bezpieczniejszy
- » String to część biblioteki standardowej

Wskaźnik na struktury

```
struct Product {
     int weight;
     float price;
};
int main() {
     Product p = \{1, .5\};
     Product *x = &p;
    p.weight = 2;
     x-> weight = 4;
     float my price = x->price;
     cout << p.weight << endl; // ??
     cout << my price << endl; // ??
```

- » Wskaźnik na strukturę działa tak samo jak wskaźnik na zmiennej
- » Adresowanie struktur:
 - operator . dla zmiennych
 - operator -> dla wskaźników

Wskaźnik do struktury w tablicy

```
struct Product {
     int weight;
     float price;
int main() {
     Product p[10];
     Product *prod;
     float weight;
     weight = p[4].weight;
     prod = p[4]; // błąd !!!
     prod = \frac{\&p[4]}{};
     weight = prod->weight;
     weight = (&p[4])->weight;
```

» Pobranie adresu pojedynczego elementu tablicy tak samo jak pobranie adresu zmiennej

Rozmiar wskaźnika

```
struct Product {
    int shape [20];
    float price;
}prod;
int main() {
    char *pc;
    int *pi;
    Product *pp = &prod;
    cout << sizeof(prod) << endl;
                                    // 84
    cout << sizeof(pc) << endl;
                                    // ??
    cout << sizeof(pi) << endl; // ??
    cout << sizeof(pp) << endl; // ??
    cout << sizeof(*pp) << endl; // ??
```

- » Wskaźnik pp to nie jest kopia zmiennej prod tylko jej adres
- » Rozmiar wskaźnika jest stały, nie zależy od rozmiaru zmiennej na którą wskazuje

Wskaźnik na nieistniejący obiekt

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
     int *x;
     int y = 10;
     if (y>5) {
          int z = 2*y;
          x = \&z;
```

- » Warunek: wskaźnik otrzymuje adres zmiennej, która przestanie istnieć
- *x to dostęp do pamięci, którą zajmowała zmienna, która przestała istnieć!
- » Jeśli y<=5, wskaźnik niezainicjalizowany i próba użycia !!!

```
cout << x << endl; // ok (ale bez sensu)
cout << *x << endl; // błąd !!!
```


Wskaźnikowa Incepcja

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
     int x;
     int *y;
     int **z;
```

- » Wskaźnik jest zmienną
- » Mogę pobrać adres wskaźnika
- » Uzyskam wskaźnik, na wskaźnik na zmienną.

quiz Pl06_point3

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Co oznacza inkrementacja wskaźnika

czyli arytmetyka wskaźników

Arytmetyka na wskaźnikach

- » Wskaźnik to adres pamięci
- » Inkrementacja wskaźnika zwiększa adres o sizeof(typ)
- » int *p = &x; p++; zwiększy wartość p o sizeof(int)
- » Wszystkie operacje arytmetyczne na wskaźnikach są zmianami o sizeof(typ)
- » Używa się prawie wyłącznie w połączeniu z tablicami

Nazwa tablicy to adres

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
 int *p = tab;
 cout << tab[0] << endl; // 4
 cout << *tab << endl; // 4
 cout << *p << endl;
```

Nazwa tablicy to wskaźnik na pierwszy element tablicy


```
#include <iostream>
                                          kolejne adresy tablicy typu int
using namespace std;
                                          +=4 baity
                                          *p+1, kolejność!!!
int main(){
 int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
 int *p = tab;
                                                 // 4: 0x7fff138587<mark>d0</mark>
 cout << *p << ": " << p << endl;
                                                // 3: 0x7fff138587<mark>d4</mark>
 cout << *p << ": " << p << endl;
 cout << *(p+1) << ": " << p+1 << endl; // 2: 0x7fff138587d8
 cout << *p+1 << ":" << p+1 << endl;  // 4: 0x7fff138587d8
}
```



```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  char tab[] = "ala ma kota";
  char *p = tab;
 for (size_t i = 0; i < 11; ++i) {
    cout << *(p++);
  cout << endl;
```

- » Zmiana wskaźnika na kolejne elementy
- » Wyłuskanie zawartości (kolejnej komórki tablicy)
- » Rezultat: ala ma kota


```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 char tab[] = "ala ma kota";
 char *p = &tab[3];
 for (size_t i = 0; i < 11; ++i) {
    cout << *(p++);
 cout << endl;
```

- » Można rozpocząć "przeglądanie" tablicy od dowolnego miejsca
- » Od którego znaku rozpocząłem wypisywanie?
- » Jaki błąd jest w pętli?


```
int main(){
  char tab[] = "ala ma kota";
  char *p;
 p = &tab[0]; // p = tab;
 for (size t i = 0; i < 11; i+=2) {
    cout << *p;
    p+=2;
    // cout << *(p + i);
    // cout << *(tab + i);
  cout << endl;
}
```

- » &tab[0] == tab
- » Wskaźnikiem można przeskakiwać co kilka elementów
- Wskaźnik w wyrażeniu arytmetycznym


```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  char tab[] = "ala ma kota";
  char *p = tab;
  while ( *p ) {
    cout << *p++; // *(p++)
  cout << endl;
// while( p ) {} jaki błąd?
```

- » Napis w konwencji "C" to sekwencja znaków + znak końca sekwencji '\0' czyli 0
- » Pętla wykorzystuje '\0' jako warunek wyjścia (testowana wartość wyłuskania a nie wsk.)
- Inkrementacja ma wyższy priorytet niż wyłuskanie więc będzie dotyczyć wskaźnika ale wykona się po wyłuskaniu !!!
- Uwaga: zadziała niepoprawnie dla błędnych danych wejściowych


```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 char tab[] = "ala ma kota";
 for( size_t i = 0; i < 11; ++i ) {
    cout << *(tab+i);
    // tab++;
 cout << endl;
```

- » tab to adres, więc można nią indeksować tablicę
- » tab to stała, więc nie można jej zmieniać!!!
- » ex26.cc:9:12: error: Ivalue required as increment operand

quiz Pl06_point4

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Odejmowanie wskaźników

```
#include <iostream>
                                       Odejmowanie wskaźników daje
using namespace std;
                                       wynik w:
                                       krotnościach sizeof(typ)
int main(){
 int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
 int *p0 = tab;
 int *p1 = &tab[2];
 cout << p0 << end1; // 0x7ffdfaaa6050
 cout << p1 << endl; // 0x7ffdfaaa6058
 cout << p1-p0 << endl; // 2 (a nie 2*sizeof(int))
```


Porównywanie wskaźników

```
int tab[11];
int *start = tab;
int *end = &tab[10];
// init tab and print
while (end > start) {
  int tmp = *end;
   *end = *start;
   *start = tmp;
  end--;
  start++;
// print tab
```

 Pętla zamienia kolejność elementów w tablicy

Tablica wskaźników

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
  int *p[2] = {\&tab[0], \&tab[4]};
 // int *p[2] = \{tab, tab+4\};
 cout << *p[0] << endl;
                            // 4
 cout << *p[1] << endl;
                             // 0
```

- » Deklaracja tablicy, której każdy element jest: wskaźnikiem na typ int
- » np: tablica 2D, pierwsza kolumna zawiera wskaźniki na początek każdego wiersza
 - każdy wiersz może być różnej długości

Arytmetyka wskaźników tylko na tablicy

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int x0 = 0;
 int x1 = 1;
 int x^2 = 2;
 int *p = &x1;
 cout << *p << endl;
                       // 1
 p++; //!@#$%^&
 cout << *p << endl;
                        // 0
```

- » Arytmetyka wskaźników tylko w odniesieniu do tablic
- » Czego ja oczekuję po tym kodzie? że "przeskoczę" na następną zmienną?
- » Never ever!!!

Arytmetyka wskaźników tylko na tablicy

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int x0 = 0;
  int x1 = 1;
  int x^2 = 2;
  int *p;
  p = &x1 + &x2; // ???
    'operator+'
```

- » Dodaję dwa adresy
- » To jest tak głupie, że mnie kompilator wyśmieje ;-)

p = &x1 + &x2; // ??? // ex30.cc:10:16: error: invalid operands of types 'int*' and 'int*' to binary 'operator+'

Implementacja tablic

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  char tab[] = "It's Magic!!!";
  char c;
 c = tab[10];
 c = *(tab+10);
 //*(tab+10) = *(10+tab) = 10[tab]
 cout << c << endl;
  cout << 10[tab] << endl; //!
```

» Indeksowanie tablic jest zaimplementowane za pomocą arytmetyki na wskaźnikach

```
tab[10] = *(tab+10)
```


quiz Pl06_point5

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

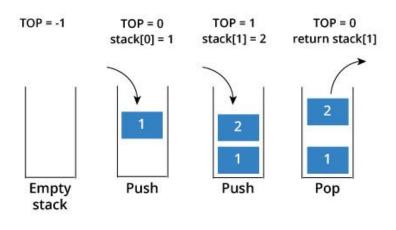

Stos/Sterta

dynamiczne zarządzanie pamięcią

Stos (ang. Stack)

https://www.programiz.com/dsa/stack

- » Liniowa struktura danych
- » Bufor typu LIFO (Last In, First Out)
- » push(), pop(), isEmpty()
- » opetentowany w 1957

- » Pamięć jest wspólna dla wszystkich programów
- » Rezerwacja pamięci wymaga* wstrzymania multitaskingu
- » Stos jest implementowany sprzętowo w CPU
- » Zarezerwowany dla programu
- » Przechowuje zmienne lokalne (automatyczne), argumenty funkcji
- » stacksize: 8192 kbytes

Sterta (ang. heap)

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int *p = new int;
  *p = 10;
 cout << *p << endl;
  delete p;
```

- » Dynamiczne zarządzanie pamięcią
- » <mark>new</mark> rezerwacja pamięci
- » delete zwolnienie pamięci
- » new zwraca wskaźnik na rezerwowany typ
- » C++ nie ma garbage collector, należy explicite zwolnić zasoby (RAM)
- » OS zwolni automatycznie pamięć po zakończeniu programu
- » Brak zwolnienia nieużywanej pamięci jest błędem !!!

Operator new

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int x = 10;
  int *p;
 if (x > 5) {
    p = new int;
    *p = x*10;
  cout << *p << endl;
  delete p;
```

- » Zarezerwowana pamięć nie zwalnia się "sama" po wyjściu z bloku
- » Brak dbania o zwalnianie pamięci powoduje tzw."wyciek pamięci"
- Pamięć należy zwalniać !!!

Operator new

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int *p;
 p = new int;
 if (p==NULL) {
    cout << "no memory!!";
 delete p; // p == NULL
```

- » W starszych systemach operator new zwraca NULL jeżeli nie udało się zarezerwować pamięci
- » We współczesnych systemach będzie wyjątek więc sprawdzanie jest bezcelowe
- » jeżeli p == NULL, można bezpiecznie wykonać delete p;

Operator new - tablice

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int size = 100;
  int *p = new int[size];
 for (size_t i = 0; i < size; ++i) {
    p[i] = i;
 delete [] p;
```

- » Dynamiczna deklaracja tablicy
- » Adresowanie jak w tablicy
- » Zwalnianie tablicy

Rezerwowanie pamięci w "C"

```
#include <stdlib.h>
int main(){
  int size = 100;
  int *p = (int *)calloc(size, sizeof(int));
  for (size_t i = 0; i < size; ++i) {
    p[i] = i;
  free(p);
```

» W języku C jest para funkcji:

```
– cmalloc(...)
```

malloc(...)

```
– free(...)
```

- » Funkcja malloc zwraca typ *void
- » Należy rzutować na właściwy typ

Rezerwowanie pamięci w "C"

```
#include <stdlib.h>
int main(){
  void *p = NULL;
}
```

» Typ void

void - type with an empty set of values. It is an incomplete type that cannot be completed (consequently, objects of type void are disallowed).
There are no arrays of void, nor references to void. However, pointers to void and functions returning type void (procedures in other languages) are permitted.

https://en.cppreference.com/w/cpp/language/types#Void type

quiz Pl06_new

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Dziękuję